

N:o 51.

Ank. till Riksd. kansli den 30 april 1903, kl. 4 e. m.

Betänkande, i anledning af väckta motioner rörande tullen å sirup och melass m. m.

(1:a A.)

Tullen å sirup och melass utgår enligt gällande tulltaxa med 10 öre för kilogram. I två vid innevarande riksdag väckta, till bevillningsutskottet hänvisade motioner, n:o 41 inom Första Kammaren af herr *K. Tillberg* samt n:o 190 inom Andra Kammaren af herrar *C. J. Jakobson* och *S. Nordström* i Höglunda, med hvilka sju af kammarens ledamöter instämt, föreslås nu höjning af denna tullsats, af herr *Tillberg* till 23,5 öre för kilogram samt af herrar *Jakobson* och *Nordström* till 22,3 öre för kilogram; hvarjämte sistbemälde motionärer vidare hemställa, att, i händelse deras förslag om höjning af ifrågavarande tull bifalles, en skatt af 5 öre för kilogram måtte påläggas all inom landet producerad sirup, samt att under samma förutsättning åt Kungl. Maj:t måtte uppdragas att fastställa gränsen mellan skattepliktig sirup och melass.

Herr *Tillberg* anför till stöd för sitt förslag följande:

»Den, som närmare iakttagit de senare årens importsiffror, har ej kunnat undgå att särskildt uppmärksamma, att öfver 3 millioner kronor årligen utgå ur landet för ett närings- och njutningsmedel, som lätteligen skulle kunna inom landets gränser framställas, nämligen sirup.

På den tid, då den nuvarande tullsatsen å sirup, 10 öre pr kilogram, bestämdes, utgjorde sirup uteslutande den sista produkten från

rörsockrets raffinering; och eftersom af inhemskt råmaterial sirup då ej kunde framställas, var tullen endast att betrakta såsom finanstull.

Efter den tiden hafva emellertid förhållandena väsentligt ändrat sig, och man kan numera tillverka sirup af såväl bättre som sämre kvalitet af hvitbetor. Det är i Tyskland denna metod uppfunnits och kommit till vidsträckt användning. Från en ringa början har denna fabrikation därstädes raskt utvecklats sig, och nya fabriker byggas fortfarande. För närvarande tillverkas i Tyskland 10,000 å 12,000 ton sådan sirup. Den konsumeras förnämligast af den mindre bemedlade befolkningen, som ej har råd att köpa det dyrare sockret.

Det är under skyddet af en klok lagstiftning, som denna industri i Tyskland kunnat komma till stånd och utveckla sig. Sirup åtnjuter nämligen i nämnda land ett tullskydd af 40 pfennige per kilogram, och tillverkningen är fullkomligt skattefri. Visserligen har »Bundesrath» erhållit befogenhet att, om »Bundesrath» så finner lämpligt, för tillfället tillämpa en större eller mindre beskattning, hvilken åtgärd dock fortast möjligt skall underställas Riksdagens pröfning; men af denna rätt har »Bundesrath» hittills icke gjort något bruk, såvidt angår af hvitbetor framställd sirup.

Det är klart, att genom det i Tyskland rådande tullskyddet all import af sirup där är utesluten, men fabrikenas försäljningspris å varan äro därför ingalunda höga, de växla emellan 25 och 30 pfennige per kilogram. Vid ett högre pris få fabrikenas ingen afsättning för sin vara.

Fabrikationen är jämförelsevis mycket enkel och fordrar hvarken något betydligare kapital eller några större tekniska insikter, hvarför det är möjligt att utan igångsättande af någon större apparat börja en dylik fabrikation. Också finnas i Tyskland sirupsfabriker af de mest skilda storlekar ända ned till sådana, som endast afverka några få deciton betor per dag. Så små fabriker drivas i regel endast för tillgodoseendet af ägarens eget behof af sirup.

Oftast äges en sirupsfabrik af någon större jordägare, eller af några mindre landtbrukare, som sammanskjutit kapital för affärens gemensamma bedrivande.

För vårt land och särskildt under nu rådande förhållanden skulle införandet af en dylik industri vara af stor betydelse. Oafsedt den förbättring vår handelsbalans underginge, skulle äfven andra goda följder framträda. Det kan numera anses som ett faktum, att utom den areal, å hvilken för närvarande sockerbetor odlas, det finnes såväl

i Skåne och på Gottland som i Öster- och Västergötland samt möjligen äfven andra landskap jord, lämplig för betodling. Genom upprättandet af sirupsfabriker skulle tillfälle yppas till betodling äfven å en stor del af denna jord. De tyska fabrikerne erhålla ett utbyte af cirka 18 procent sirup af betvikten. Sista året utgjorde importen af sirup till Sverige något mera än 16,000 ton. Tillverkades nu hela denna kvantitet af betor, skulle alltså härtill åtgå cirka 89,000 ton betor. Antages en skörd af 16 ton betor per tunnland, äro således 5,500 tunnland för detta ändamål behöfliga. Denna rätt betydande ökning i betarealen skulle säkerligen mottagas med glädje af vårt lands jordbrukare. Säkerligen skulle ganska snart i skilda delar af landet betodlarne själfva anlägga dylika fabriker, och med all sannolikhet skulle konsumtionen ytterligare raskt tillväxa på grund af lättheten att framställa varan.

Det gifves ett annat skäl, som talar för åtgärden att medelst en lämplig tullsats utestänga den utländska sirupen. Till de halländska, skånska och blekingska hamnstäderna importeras nämligen betydliga mängder mycket ljus sirup, som hufvudsakligen i England framställes af socker och är nästan ren inverterad sockerlösning. Detta är sålunda ett kringgående af sockertullen, hvarigenom inkomst undandrages staten. Sådan sirup kostar i detaljhandeln 50 å 55 öre per kilogram och är alltså nästan lika dyr som socker. Förhindras denna sirupsimport, kommer helt säkert sockerkonsumtionen och därigenom statens inkomst af sockertillverkningsafgiften att i motsvarande grad stiga.

En så hög tullsats som i Tyskland, 40 pfennige per kilogram, torde dock knappast vara nödvändig. Äfven bör vederbörlig hänsyn tagas därtill, att tullsatsen blir i förhållande till tullen å närställda artiklar rättvis. Såsom en alldeles likställd produkt bör stärkelsesirup, som drager en tull af 23,5 öre, betraktas. Den framställes af potatis (potatisstärkelse) liksom betsirupen af en annan rotfrukt, hvitbetan; grunddraget i fabrikationen, nämligen stärkelsens, respektive sockrets behandling med syror är detsamma, och de färdiga produkterna innehålla till väsentlig grad samma sockerart, drufsocker. Det är sålunda fullt rättvist att behandla dessa bägge importartiklar lika ur tullfinansiell synpunkt.

Vid en ändring af tullsatsen för sirup måste, såsom redan är fallet i tulltaxan, melass beläggas med samma tullsats, emedan annars tullen skulle kunna kringgåas. För melassförbrukarne är detta utan betydelse, emedan redan nuvarande tullsats, 10 öre per kilogram, är för melass prohibitiv.)

Den af herrar Jakobson och Nordström använda motivering är af följande lydelse:

»I den i Första Kammaren i år väckta motion, n:o 41, yrkar herr *Knut Tillberg*, att tullen å sirup och melass måtte höjas till 23,5 öre per kilogram.

I likhet med denne motionär anse vi det vara ett missförhållande, att öfver 3 millioner kronor årligen skola utbetalas till utlandet för en vara, hvars framställande är en för vårt land så naturlig näring. Och om än de nu gällande tullförhållandena kunde ha ett visst fog för sig, så länge sirup uteslutande var en affallsprodukt vid sockertillverkningen och icke i tillräcklig mängd kunde produceras inom landet, så är detta ej längre fallet, sedan sirup börjat tillverkas direkt af sockerbetor på liknande sätt som socker. Och så mycket mindre kan det lämpa sig att bibehålla den nuvarande sirupstullen, som den bättre sirupen, hvilken importeras utifrån för blott 10 öre per kilo i tull, är så god, att den i många fall ersätter vanligt socker, hvarigenom alltså staten beröfvas en tullinkomst.

En höjning af sirups- och melassstullen är sålunda i hög grad af behovet påkallad.

Det finnes äfven en annan omständighet, som gör, att den numera så ofantligt stora sirupsafsättningen i vårt land bör bevaras åt landets egna jordbrukare. Endast importen — utom hvad som tillverkas af Skånes med flera sockerfabriker — uppgår till ungefär 16,000,000 kilo per år. Under de senare åren har potatisodlingen inom landet blifvit mindre lönande tack vare den stora importen af tysk potatis till kustbrännerierna i Skåne och Blekinge. De rotfruktsodlande trakterna af landet lida betydligt af denna konkurrens och behöfva en ersättning därför. En sådan skulle de få genom att mindre sirupsfabriker, i likhet med hvad fallet är i utlandet, anlades här och där, till hvilka sockerbetor från orten kunde afsättas. Med användande af på lämpligt sätt kultiveradt betfrö kunna sockerbetor med fördel odlas i större delen af Sverige söder om Dalarne, ehuru det ej kan ske i så stor utsträckning som t. ex. i Skåne. Men just det att odlingen sker i mindre skala gör, att det ej rätt väl lämpar sig att anlägga sockerfabriker på alla respektive orter, och dessutom skulle därigenom snart uppstå en öfverproduktion af socker. Sirupsfabrikerna kunna däremot anläggas i betydligt mindre skala och nöja sig med den betodling, som lämpligen kan äga rum i de flesta af mellersta Sveriges provinser. På det sättet skulle landtmännen äfven i dessa trakter kunna draga nytta af denna rotfruktsodling, hvilken i södra Sverige gjort så ofantligt mycket för att upp-

drifva jordbrukets afkastning, och sockerbetodlingen icke längre utgöra ett monopol endast för de bäst lottade bygderna i riket. Att det ej är fråga om småsaker framgår däraf, att till framställande endast af den sirupskvantitet, som importerats, åtgår ungefär 5,500 tunnland god betjord. Därtill kommer, att i mellersta och norra Sverige finnas mycket skogsbär, som nu säljas för en spottstyfver till export. I samband med den till olika platser förlagda sirupstillverkningen kunde uppstå en viktig industri med skogsbärens inkokning med sirup, som kan beräknas blifva högst betydlig och gifva ett helt annat pris äfven åt skogsbärens i mellersta och norra Sverige.

Om denna betodling fördelades på alla därför lämpliga trakter, skulle det göra landtmännen betydligt mer oberoende af den numera mindre lönande potatisodlingen, på samma gång det skulle underlätta sockerbetsodlingen för utfodringsändamål, något, som de senare årens försök visat vara den allra största nytta och lämnar ett vida högre utbyte än utfodring med majs och de flesta andra kraftfodermedel. En utveckling af betodlingen i Sverige skulle således betydligt lätta vår handelsbalans dels genom minskad sirupsimport, cirka 3 miljoner kronor årligen, och dels indirekt genom att möjliggöra äfven en minskad import af kraftfodermedel.

Vi instämma således till fullo med motionären i Första Kammaren angående behovet af en höjd sirupstull. Däremot dela vi ej hans uppfattning om rätta sättet för lösningen af denna fråga.

Herr Tillberg har nämligen föreslagit att sätta sirupstullen till samma belopp som råsockertullen eller 23,5 öre per kilogram. I likhet med honom anse vi, att staten genom den ökning af sockerskatteinkomsten, som skulle orsakas därigenom, att icke stora kvantiteter prima sirup importerades i stället för socker, jämte fördelen att ej till utlandet behöfva betala pengar för denna vara, skulle i viss grad få en ersättning för den förlorade sirupstullinkomsten. Men staten behöfver ej blott de inkomster, den redan har, utan de ökade utgifterna kräfva äfven höjda inkomster, där dessa kunna åstadkommas. Om sirupskyddet blefve proportionsvis ungefär lika stort som sockerskyddet, lider det ej något tvifvel, att icke den litet hvarstädes i landet uppspirande sirupsindustrien också lätt kunde bära en accis, visserligen ej så hög som sockeraccisen, då sirupens marknadspris ju är betydligt lägre, men dock något. Enligt vår mening skulle en skatt till staten af 5 öre per kilo sirup kunna bäras af industrien. Och då den skulle gälla hela den blifvande sirupstillverkningen, som nu motsvaras dels af hvad som produceras i Skåne med flere ställen, och dels af den

stora importen jämte den ökning af sirupskonsumtionen, hvilken kan påräknas af bärförädlingen, skulle denna skatt säkerligen tillföra staten en inkomst ungefär motsvarande det nuvarande tullbeloppet för sirup, en inkomst, som är så mycket mer anmärkningsvärd, som samtidigt en inhemsk industri och en för landtbruket synnerligen nyttig näring uppmuntrades genom tullskydd och rättvisa skipades mellan olika delar af landet i fråga om en för landtbruket betydelsefull odlingsgren.

Vid bestämmandet af tullens storlek kan man utgå från flere synpunkter. Läger man emellertid den gällande tullsatsen för socker till grund, hvilket väl är det riktigaste, kommer man till följande resultat.

Den finaste sirupen, »Golden sirup», brukar hålla 81 à 82 procent torrsubstans. Till framställning af sådan sirup måste användas socker af en ljusare färg än n:o 18 holländsk standard, och tullen borde således utgöra 81/100 af 33,00 eller kronor 26,73 pr 100 kg.

Den sämsta sirupen, som i allmänhet har en torrsubstanshalt af 76 à 77 procent och som skulle motsvara socker mörkare än n:o 18 holländsk standard, skulle erhålla en tullsats af kronor 76/100 af 23,50 eller kronor 17,86 pr 100 kg.

Då nu sirup af snart sagdt alla möjliga kvaliteter mellan dessa nu angifna importeras, bör sirupstullen utgå med medelresultatet af kronor 26,73 och 17,86 eller kronor 22,30 pr 100 kg. mot af herr Tillberg föreslagna 23,50 kronor.

Det behöfver här knappast påpekas, att det härigenom ingalunda uppstår ett »effektivt» skydd af kronor 22,30 minskadt med skatten kronor 5,00 eller netto kronor 17,30 per 100 kg., då ju erfarenheten visat, att ett lågt försäljningspris är en nödvändig betingelse för konsumtionens bevarande, och tullskyddet således på långt när ej kan i sin helhet nyttjas annat än i afseende å utestängandet af den utländska varan.

Att lägga sockerhalten till grund för sirupstullsatsens bestämmande är däremot icke konsekvent, eftersom detta ej skett vid sockertullen.

Om man vid sirupstillverkningen tillämpar produktbeskattnings-systemet, blir icke heller kontrollen synnerligen dyr eller invecklad, utan kan den försiggå ungefär som brännvinskontrollen, något, som ock är nödvändigt, då sirupsfabrikerna kunna väntas varda ungefär jämförliga med brännerierna. Då de icke heller behöfde kosta mycket mer än dessa, är det själfklart, att det med anlitan af den allt mer i bruk komna andelsprincipen ej skall möta synnerligen stora svårig-

heter för jordbrukarne i skilda delar af landet att hvar på sin ort anlägga en betsirupsfabrik.

Själftva ordnandet af kontrollen torde lämpligen uppdragas åt Kungl. Maj:t, som jämväl i likhet med Tyskland på administrativ väg bör fastställa gränsen mellan skattepliktig sirup och melass. Skulle framtida ändringar af sockerlagstiftningen göra ändringar i det här föreslagna skattesystemet önskvärda, bör det ej möta hinder att då verkställa dem. Men intill dess, och då det ej ligger någon mening i att t. ex. på grund af sockerfrågans pågående utredning uppskjuta den angelägna reformen i sirupstullen, torde det här föreslagna sättet för densammas höjning och kombinerung med en skatt vid sirupstillverkningen vara lämpligt.

I detta sammanhang vilja vi äfven påpeka vikten af att den med denna närsläktade sockerskattefrågan snarligen blir löst i enlighet med inom Riksdagen förut uttalad mening, på det att staten måtte få den inkomst af denna iudustri, som vederbör, och icke endast den sydligaste, af naturen rikast utrustade landsdelens befolkning komma i besittning af skyddsfordelar, som borde vara jämnare fördelade å alla håll.

Införseln af sirup och melass har enligt den officiella statistiken under nedannämnda år uppgått till följande belopp:

år 1892	kg.	11,001,295	kronor	2,200,259
„ 1893	„	11,774,547	„	2,119,418
„ 1894	„	12,253,315	„	2,205,597
„ 1895	„	13,283,975	„	2,391,116
„ 1896	„	13,882,463	„	2,637,668
„ 1897	„	13,994,695	„	2,658,992
„ 1898	„	15,555,869	„	2,955,615
„ 1899	„	13,763,565	„	2,752,713
„ 1900	„	15,113,496	„	3,022,699
„ 1901	„	16,224,142	„	3,244,828
„ 1902	„	17,293,000	„	uppgift saknas.

I ofvanstående, från den officiella statistiken hämtade uppgifter är medelpriset på sirup antaget till 20 öre för kilogram, men, enligt hvad utskottet inhämtat, är partipriset på vanlig mörk sirup, oförtullad, för närvarande omkring 10 öre för kilogram. Bättre kvaliteter

betinga ett högre pris, men införseln af sådana är af mindre betydelse, hvartill kommer, att sirup stundom läser utbjudas till ännu lägre pris än 10 öre för kilogram. Det torde därför utan fara för misstag kunna antagas, att den nu gällande tullsatsen af 10 öre för kilogram i genomsnitt motsvarar omkring 100 procent af varuvärdet. Redan den nu gällande tullen är sålunda afsevärdt hög. Genom en höjning af tullen till det af herr Tillberg ifrågasatta belopp skulle således, då sirup endast i ytterst obetydlig mängd produceras inom landet, priset på den vanliga mörka sirupen åtminstone till en början komma att ställa sig omkring 33,5 öre för kilogram; och då 100 kilogram sådan sirup kan antagas hålla omkring 60 kilogram socker, skulle sålunda — då sirupens öfriga beståndsdelar väl kunna betraktas såsom i det närmaste saknande värde — priset för sockret i 100 kilogram sirup blifva omkring 33 kronor 50 öre eller ungefär 56 öre för kilogram, under det raffineradt socker för närvarande gäller omkring 54 öre för kilogram. Med den af herrar Jakobson och Nordström föreslagna tullsatsen, 22,3 öre för kilogram, blefve visserligen priset på den värdefulla beståndsdel i sirupen, sockret, något lägre, men i allt fall ungefär lika med priset på raffineradt socker. Sirup konsumeras i öfvervägande grad af den mindre bemedlade delen af befolkningen i vårt land såsom ersättning för det dyrare sockret eller för smör; och en höjning af tullen å sirup synes därför vara berättigad allenast under förutsättning, att därigenom kunde inom vårt land åvägabringas en tillverkning af sirup, tillräcklig att tillfredsställa det stora behovet af denna vara, och att konkurrensen mellan de inhemska fabrikanterna skulle medföra, att priset därå icke oskäligt stegras. Nu hafva samtliga motionärerna velat ställa i utsikt, att, därest tullen å sirup höjdes, i vårt land skulle, likasom i Tyskland, uppstå en fabrikation af sirup direkt ur hvitbetor, och att, då denna tillverkning kunde och borde bedrivas i smärre fabriker, spridda i olika delar af landet, detta skulle medföra odling af hvitbetor i trakter, där sådan odling nu icke äger rum. Huruvida höjningen af tullen skulle kunna medföra denna verkan, är en fråga, hvarom något bestämdt omdöme icke torde kunna uttalas. Det synes dock böra erinras, att § 36 i förordningen angående beskattningen af hvitbetssockertillverkningen i riket den 19 maj 1893 föreskrifver, att nämnda författning icke skall äga tillämpning å sådan tillverkning af sirup, som kan äga rum allenast för eget husbehof med användande af hvitbetor, dem tillverkaren själf odlat. För annan tillverkning af sirup skall således accis utgå likasom för tillverkning af socker. Detta förhållande synes icke hafva blifvit beaktadt af herrar

Jakobson och Nordström, hvilka föreslagit, jämte höjning af tullen, att en skatt af 5 öre för kilogram måtte påläggas all inom landet producerad sirup. Fabriksmässig framställning af sirup direkt ur vitbetor torde sålunda icke gärna kunna förekomma inom vårt land, med mindre ändring i nu gällande bestämmelser om sockerbeskattningen vidtages. Nyssnämnda, af motionärerna inom Andra Kammaren väckta förslag om en särskild skatt å sirupstillverkning innebär i själfva verket en sådan förändring och är därjämte afsedt att motväga den minskning i statsinkomst, som, därest tullen å sirup höjdes, kunde förväntas genom bortfallande af största delen af sirupstullen. Mot detta förslag tala dock åtskilliga skäl, som utskottet icke kan undgå att finna befogade. Till en början torde då få erinras, att vissa raffinaderier tillverka sirup af redan beskattadt råsocker, hvarför sådan sirup väl icke kan beläggas med en ytterligare skatt. Undantages åter denna sirup från beskattning, skulle följden kunna blifva, att sådana själfständiga sirupsfabriker, hvilka såsom råmaterial använda vitbetsmelass och således icke erlagt skatt, skulle befrias från den särskilda skatten. Olika grenar af sirupstillverkning skulle sålunda kunna komma i olika läge med afseende å beskattningen, något som utskottet icke kan finna lämpligt eller riktigt. Vidare synes det kunna antagas, att en längre tid skulle komma att åtgå, innan i följd af teknikens utbildning och konkurrensen emellan de inhemska fabrikerna priset å sirup skulle kunna så nedbringas, att icke den högre införseltullen komme att verka till varans oskäligen fördyrande. Och slutligen torde anordnandet af nödig kontroll vara förbundet med svårigheter och kostnader samt i allt fall icke någon så enkel sak, som motionärerna synas hålla före. Men äfven om dessa frågor kunde tänkas lösta på ett tillfredsställande sätt, synes det i alla händelser synnerligen olämpligt att för närvarande, då frågan om beskattningen af vitbetssockertillverkningen är föremål för undersökning af särskilda kommitterade, vidtaga några åtgärder i fråga om ett därmed så nära sammanhängande ämne som beskattning af sirupstillverkning.

På grund af det nu anförda hemställer utskottet:

1:o) att herr Tillbergs motion om höjning af tullen å sirup och melass icke måtte af Riksdagen bifallas; och

2:o) att herrar Jakobsons och Nordströms motion i enahanda syfte samt med förslag om en särskild

skatt å tillverkning af sirup icke heller måtte af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 30 april 1903.

På bevillningsutskottets vägnar:

H. CAVALLI.

Reservation:

af herrar *Nisser*, friherre *Klingspor*, *Weinberg*, friherre *Trolle*, *Bergendahl*, *Petri*, *Walin* och *Tillberg*, hvilka anført:

»Då det för vårt jordbruk vore af stor nytta, om den betydande kvantitet sirup, som nu till riket importeras — för år 1901 angifven till ett värde af 3,244,828 kronor — i stället kunde tillverkas inom landet af svenskt råämne, på sätt redan är förhållandet med sockret, och då tillika vår handelsbalans härigenom skulle vinna en afsevärd förbättring, hemställa vi,

att Riksdagen i anledning af förevarande motioner måtte besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utreda, om och under hvilka villkor i beskattningsafseende en tillverkning af sirup skulle inom landet kunna i större omfattning komma till stånd, särskildt af sådan sirup, som tillverkas direkt af vitbetor (i Tyskland kallad Rübensirup), samt för Riksdagen framlägga resultaten af denna undersökning och förslag till de åtgärder, som för vinnande af nämnda syfte kunna anses erforderliga.»

Herrar *Almström*, *Lithander* och *Lindblad* hafva begärt få antecknadt, de båda förstnämnde, att de icke deltagit i behandlingen af detta ärende inom utskottet, och herr *Lindblad*, att han icke närvarit vid ärendets afgörande inom utskottet.